

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון - [CC BY-NC-SA 2.5](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/) אסור
בשימוש מסחרי
וספרי ויקיטקסט תחת רשיון GNU Free Doc. License
בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) ל ויקיטקסט

משנה - יבמות - רמב"ם

[פרק א](#)

[פרק ב](#)

[פרק ג](#)

[פרק ד](#)

[פרק ה](#)

[פרק ו](#)

[פרק ז](#)

[פרק ח](#)

[פרק ט](#)

[פרק י](#)

[פרק יא](#)

[פרק יב](#)

[פרק יג](#)

[פרק יד](#)

[פרק טו](#)

[פרק טז](#)

פרק א - משנה א

חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן כו': אקדים עקרים לזאת המסכתא ומיד אתחיל בפירוש ואומר כי העקרים אשר צריך שתדעם קודם העיון בכלל הבבות והדינין הבאים בזאת המסכתא ד' עקרים אחד מהם כשימות אח האדם מאביו ועכ"פ שימות בלא זרע והניח נשים רבות אין לו שיחלוץ או לייבם חוץ מאחת מהן שנאמר אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים וכשחלוץ לאחת מהם או ייבם הותרו השאר בלא חליצה ובלא יבום וכמו כן אם הניח המת אחים רבים ואשה אחת או נשים רבות אחד מן האחים לבד ייבם או יחלוץ לאחת מהן מן הטעם שזכרנו. והעיקר השני כשמת האח והניח אשה והיתה זאת האשה אסורה על האחים או על אחד מן האחים הזוקקים לחליצה או לייבום כגון שתהיה אשת המת בת זה האח החי או אחות אשת זה האח שהיא אסורה עליו משום ערוה לא ייבם אותה שנא' ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה ואמר יבמה יבא עליה והוא כאילו אמר באמת יבמה יבא עליה אם תהיה אחות אשתו לא תקח לצרור ולמדנו שאר עריות מאחות אשה. והעיקר הג' כשמת האח והניח נשים רבות ואחת מהן ערוה על האח החי בענין שאינו יכול לייבם זאת האסורה כמו כן לא ייבם לשאר הצרות שנאמר אשר לא יבנה בית אחיו ובא בקבלה בית שהוא בונה את כולו בונה מקצתו ומי שאינו בונה את כולו אינו בונה את מקצתו. והעיקר הד' שכל מי שיכולה להתייבם מה"ת היא כמו כן זקוקה לחליצה וכל מי שאינה יכולה להתייבם מן התורה כגון שתהיה ערוה כמו שזכרנו גם כן היא אינה צריכה לחליצה שנאמר ועלתה יבמתו השערה וגו' מאן יבמי וגו' וחלצה נעלו ובא בקבלה כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינה עולה לייבום אינה עולה לחליצה אלא תפטר. ואחר ידיעת אלו העקרים אתחיל בפירוש. ידוע ומבואר שאפשר להיות באלו ט"ו נשים כולם המנויות שתהיה כל אחת מהן אשת אחיו שלא בעבירה. ואילונית דוכרניתא המיוחסת לאיל והוא זכר הצאן והיא לא תלד מצד המזג שלה וסימניה שאין לה שדים כמו שדי הנשים ולא יצמח השער בשטח גופה כנשים וקולה עבה עד שאין הפרש בין קולה וקול האנשים ואותו מקום אינו בולט מגופה על שטח הגוף כמו שאר הנשים וע"ז הענין פירשו באמרו אין לה שיפולי מעים כנשים ומצינו מי שטעה בזה וחשב בו מה שאינו מסימני האילונית אבל הוא דבר נמצא ברוב הנשים וקשה עליה תשמיש האדם ולא תמצא בזה תוהא וכשתהיה האשה קטנה והשיאווה קרוביה ורצתה היא בנשואי עצמה הרשות בידה שתצא מזה הבעל כל זמן שלא הביאה שתי שערות שהם סימני הנערות בלא גט לפי שהנשואים אינם גמורין למיעוט שנותיה ויציאתה בלא גט נקראת מיאון לפי שאינה רוצה להשאר עמו ואם תפסו הקדושין רוצה לומר שקיבל אביה קדושיה אפילו היתה בת יום אחד הרי היא א"א ואינה יכולה למאן אבל תתגרש בגט עכ"פ. ולמיאון דינים וחלוקים הרבה נבארם במקומם בזאת המסכתא ואמנם זכרנו מן המיאון כאן שיעור מה שיובן הענין אשר נופל עליו זה השם ולכך יש

להקשות איך אפשר שתמאן בתו והרי אביה קיים שהרי הוא לא הוציא מכלל ט"ו נשים זולת חמותו ואם חמותו ואם חמיו שיש להם בנים ולכך א"א שימאנו לפי שבנים כסימנין ואמנם בתו אפשר שתמאן לפי הנראה מזה המאמר והענין כך הוא כי מחלקי המיאון שהאדם כשהשיא בתו והיא קטנה ונתגרשה בגט ועדיין היא קטנה נעשית יתומה בחיי האב וכשנשאת פעם שנית בחיי אביה והיא קטנה הרי היא יכולה למאן כל זמן שלא תביא שתי שערות ועל פי התנאים אשר נתבארו במקומם לפי שאין דינה מסור באביה כל זמן שהיא נערה אלא כל זמן שלא נשאת אבל כשהשיאה פעם שנית כבר נסתלק דינו כמו שיתבאר ודע שהאדם כשאנס אשה או פתה אותה זאת האשה הרי היא מותרת שתנשא עם בן האונס אותה לפי סברת חכמים ועל זה אפשר שתהיה אמו אשת אחיו ותהיה אמו ג"כ פוטרת צרתה ומפני כן לא מנה אמו בכאן בזאת המשנה לפי שהיא אליבא דרבי יהודה וסברתו שאדם אסור באנוסת אביו ומפותת אביו והיא במדרגת אשת אב ואין הלכה כרבי יהודה:

פרק א - משנה ב

כיצד פוטרות צרותיהן היתה בתו או אחת כו': וכל היכולה למאן ר"ל כגון שימות אחיו והניח שתי נשים אחת מהן ערוה על זה היבם והיא קטנה שיכולה למאן אבל לא מיאנה קודם מיתת בעלה לכך צרתה חולצת ולא מתייבמת לפי שזאת הערוה אילו היתה גדולה והיו נשואיה גמורין היתה צרתה פטורה מן החליצה ומן היבום כמו שבארנו ואילו גם כן מיאנה היתה צרתה ראויה לחליצה או ליבום ואם אפשר שתמאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת:

פרק א - משנה ג

שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים כו': אמרו חמורות מאלו ר"ל מחמש עשרה נשים הנזכרות לפי שאלו ט"ו אפשר שישא אותם אחיו מאביו ואמנם אלו הששה עריות א"א שישא אותם אחיו מאביו לפי שהן עריות על אחיו ואין קידושין תופסין בעריות ואמנם יש להן קדושין על אחרים כמו שאמר מפני שהן נשואות לאחרים ולפיכך אם עבר אחיו ונשא אחת משש עריות צרתה או חולצת או מתייבמת לפי שעל דרך האמת היא אינה צרתה לפי שאין אלו נשואין אבל הוא זנות ועבירה וכ"ש אם

היתה אחת מהן נשואה לאיש אחר בנשואין גמורין כפי הראוי ויש לה צרות הנה אלו הצרות מותרות לפי שהעיקר אצלנו אין צרה אלא מאח וכבר בארנו במה שקדם מן האפשר הוא שתהיה אמו נשואה לאחיו מאביו שלא בעבירה לפי סברת חכמים והוא האמת:

פרק א - משנה ד

ב"ש מתירין הצרות לאחים וב"ה אוסרין כו': אם חלץ לצרת ערוה תהיה זאת הצרה פסולה לכהונה לפי דעת ב"ש מפני שהיא חלוצה וב"ה מכשירין לפי שאינה אצלם בת חליצה ואם יבא אדם ויגרש אשה שאינה אשתו בגט אינה נקראת גרושה לפי שאמרו ואשה גרושה מאישה ולא מאיש שאינו אישה וכמו כן זאת היא חלוצה ממי שאין לו עליה זיקה ואם יבס צרת ערוה ב"ה פוסלין זאת הצרה לכהונה לפי שהיא זונה אחר שנבעלה בעילת זנות ומה שחייב שלא נמנעו אחת מהכתות אלו העניינים הנזכרים לפי שלא היו חושדין אלו מאלו שיכניסו עליהן חשש בשום דבר שסברתו לאסור ואע"פ שהאחרים סברתם להיתר אחר שהסברא הביאם להחמיר או להקל:

ב

פרק

פרק ב - משנה א

כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו כו': למדנו איסור אשת אחיו שלא היה בעולמו ממה שנאמר כי ישבו אחים יחדיו פרט לאשת אחי שלא היה בעולמו ומאמר הוא הקדושין ודין הקדושין באלו המקומות וכיוצא בהן במדרגת קדושין שאינן גמורין וצריך לדון בהן להחמיר ואני אפרש בכאן זה הענין על דרך משל להקיש עליו שאר הדינין אשר ימצא בהן זה הענין ונאמר על דרך משל ראובן היתה לו אשה ושמה לאה ואח"כ מת שמעון אחיו והניח אשה ואחר מיתת שמעון נולד לוי ואחר שנולד לוי קדש ראובן

רחל שהיא יבמתו ומת הדין נותן שיחלוץ לוי ללאה ולא ייבם אותה וזה מפני שאם ראובן לא קדש רחל היה לו ללוי שיבם ללאה אם ירצה או יחלוץ ועוד אילו ראובן כנס רחל היתה לאה פטורה מן החליצה ומן הייבום מפני שהיא צרת ערוה לפי שרחל ערוה על לוי ומפני שקידשה והיו שם קצת קדושין (אין) דנין על לאה שלא תתייבם וגם כן אינה מותרת בלא חליצה וזה חומרא משני צדדין ואפילו היו הקדושין גמורין אין הפסד בחליצה לפי שנחשוב אותה כאילו לא היתה ואם אלו הקדושין לא גמרו הנשואין הרי חלץ לאה וכן תבין לעולם כל זמן שתראה בדברי זאת המסכתא חולצת ולא מתייבמת בבעלת מאמר או גבי צרתה ולא נצטרך להחזיר לך זה הענין תדיר:

פרק ב - משנה ב

שני אחין ומת א' מהן וייבם השני את אשת אחיו כו': מה שאמר ר"ש חוזר על שני המאמרים לפי סברתו כשייבם ואח"כ נולד להם אח אינה אשת אחיו שלא היה בעולמו לפי שהוא מצאה ברשות אחיו השני ונשואי הראשון כאילו לא היו ואין הלכה כר' שמעון:

פרק ב - משנה ג

כלל אמרו ביבמה כל שהיא איסור ערוה כו': איסור ערוה הן וצרותיהן וצרות צרותיהן וכן אילונית לא חולצת ולא מתייבמת שנאמר והיה הבכור אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת וכן אשת סריס חמה וכן אנדרוגינוס לא חולצת ולא מתייבמת שנאמר ומת אחד מהן ובן אין לו מי שראוי להיות לו בן פרט לאלו שאינן ראויים להיות להם בן וכך אשת גר ואשת עבד משוחרר לפי שאין אחוה לעובד כוכבים ולא לעבדים. איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת אבל עקרה וזקנה או חולצת או מתייבמת אע"פ שאינן ראויות לילד וכל אשה מתייבמת ולא חולצת או חולצת ולא מתייבמת או חולצת ומתייבמת חוץ מצרת ערוה וצרות צרותיהן שלא תחלוץ ולא תתייבם כמו שבארנו. ואמרם אחותה שהיא יבמתה בארנו בפרק הסמוך לזה (הלכה ג):

פרק ב - משנה ד

איסור מצוה שניות מדברי סופרים כו' : איסור מצוה מצוה לשמוע דברי חכמים ואיסור קדושה שנאמר קדושים יהיו לאלהיהם. והשניות עשרים ואלו הן אם אמו ואין לה הפסק ואם אבי אמו בלבד ואם אביו ואין להן הפסק [ואם אבי אביו בלבד] ואשת אבי אביו ואין לה הפסק ואשת אבי אמו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם בין מן האם בין מן האב וכלת בנו ואין לה הפסק ר"ל כלת בן בנו עד סוף כל הדורות וכלת בתו ובת בת בנו ובת בת בנו ובת בן בתו ובת בן אשתו ובת בת אשתו ואם אבי אשתו ואם אב [אם] אשתו ואם אב אם אשתו ואם אב אשתו :

פרק ב - משנה ה

מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו כו' : אמר אח מ"מ ואפילו ממזר שהוא פסול ואמרו לכל דבר ליורשו ולהטמא לו ואפילו היה אח פסול וכן הבן אפילו היה ממזר. ואשר חייב שלא נחשב בן שפחה ועובדת כוכבים מיוחס אל האב שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדוניה וכבר נתבאר שבן שפחה אחר אמו נמשך והוא כמותה ואמר ג"כ כי יסיר את בנך מאחרי ונתבאר שהוא יסור מאחרי ה' וימשך עם אמו וכן בא בקבלה האמיתית בנך הבא מן הישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן בת עובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה שנאמר כי יסיר את בנך מאחרי :

פרק ב - משנה ו

מי שקידש אחת משתי אחיות כו' : מן העקרים שצריכים שמירה זקוקה ליבם אינו מותר ליבמה לישא אחת מקרובותיה כגון אמה ואחותה ובתה ולפיכך אם הניח שני אחים אחד חולץ בתחילה ואחר כך ייבם השני אחותה לפי שהיא מותרת לו על אי זה צד שיהיה אם היתה אשת אחיו הרי ייבם אותה ואם היא אחות מקודשת אחיו היא מותרת לו לפי שאשת אחיו כבר נחלצה אבל לייבם אחת תחלה לא שמא זאת שייבם היא אחות

פרק ב - משנה ז

שנים שקדשו שתי אחיות זה אינו יודע אי זו קידש כו' זה כולו מבואר כשתבין מה שקדם ואתה כבר הסכמתה שהאחד קידש אחת משתיהן ואין ידוע איזו מהם קידש וכמו כן תסכים לשני כך שהוא קידש אחת משתיהן ואין ידוע אי זו מהן קידש כמו שבארנו והחליצה לעולם קודמת ליבוס בכל הדומה לאלו הענינים מן הצד שזכרנו ואמר קדמו שנים וחלצו ר"ל אפילו אחי אחד מן המתים שנפל בהם מן הספק ואמרו ולא ייבמו שנים מבואר שמא יהיה הראשון מהם פוגע באחות זקוקתו כמו שבארנו אלא אחד חולץ ברישא והדר מייבם השני ממה נפשך אם המקודשת לאחיו היא אותה שנחלץ תחלה לכך מותר לו לישא אחותה ואם המקודשת לאחיו היא אותה שייבם הרי ייבם אותה:

פרק ב - משנה ח

מצוה בגדול ליבם ואם קדם הקטן זכה כו': הנטען על השפחה ונשתחררה כו': זה לפי שנאמר והיה הבכור אשר תלד ר"ל אשר תלד אם המת ותלד במקום ילדה ובא העתיד במקום עבר. ונטען הוא החשוד ודין נטען על א"א כמו שאומר וזה אם הוא נטען עליה שהעידו עדים בדבר קרוב להיות כמו שראו אדם יוצא מביתה והיא חוגרת אזורה או שראו אדם שפירש מן המקום והיא עומדת מעל המטה וכל כיוצא בזה מן הדברים שנקראים דבר מכוער ה"ז לא ישאנה האדם ואם כנס לא יוציא ואם יצא קול בעיר כשאירע הדבר מכוער ורננו אנשי המדינה על זה יום וחצי דינו שיוציא אלא אם יהיו לו בנים ממנה שלא יוציא אע"פ שמרננין אנשי המדינה כדי שלא יוציא לעז על בניו ואם העידו עדים שראו דבר ערוה ראייה ברורה אם כנס יוציא אפילו יהיו לו בנים ממנה לפי שהעיקר אצלנו טמאה לבעל טמאה לבועל:

פרק ב - משנה ט

המביא גט ממדינת הים כו': העיקר אצלנו אין אדם משים עצמו רשע לפיכך אם אמר הרגתיו תנשא [אשתו] לאחר אבל הוא לא ישאנה גזרה שכל מי שיחשוק א"א יהרוג בעלה וישאנה רבי יהודה אומר אדם משים עצמו רשע לפיכך אם אמר הרגתיו לא תנשא אשתו ואמרו הרגנוהו אינו ר"ל אני הייתי אחד מהרוצחים דהיינו הרגנוהו היינו הרגתיו אבל ר"ל אני הייתי עם הורגיו ואין הלכה כר"י:

פרק ב - משנה י

החכם שאסר את האשה בנדר כו': וכולם שהיו להם נשים כו': אדם שהוא מומחה יכול להפר נדרים לבדו ויאסור לבדו ואמרו וכולם ר"ל כל אלו האנשים אשר נאמר בהן לא ישאנה מותר לאחיו או לאביו או לשאר קרוביו שישאנה שהעיקר אצלנו אין אדם חוטא ולא לו וכלם אם כנס לא יוציא חוץ מא"א על הצד שזכרנו במה שקדם:

ג

פרק

פרק ג - משנה א

ארבעה אחין ב' מהן נשואין ב' אחיות כו': מן העקרים גם כן שנמשכין אחריהן בבות זאת המסכתא שכל זמן שנפלו שתי עריות לפני אחים הראויות להם הרי אלו חולצות ולא מתייבמות לפי שזיקת כל אח ואח נפלה על שתיהן והן כמו צרות ולפיכך אינן מתייבמות לפי שכל אחת מהן ראויה לאחד מן האחים ואמרו כאן יקיימו לדברי ב"ש אמנם אין זה דעת ב"ה והעיקר אצלנו ב"ש במקום ב"ה אינה משנה רצונו לומר כל זמן שתמצא ב"ש מקילין וב"ה מחמירין וזה הפך המפורסם מסברתם לפיכך

תדע שהמשנה מוטעת ושהדבר מיוחס לבית שמאי אמנם הוא חוץ מן
המקומות המנויין שהם מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל ולפיכך פסק
ההלכה בכאן יקיימו:

פרק ג - משנה ב

היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה כו': זה כולו מבואר לפי
שכשאחת מהן ערוה אין זיקה נופלת על הערוה ואינה ראויה לו ולפיכך
ייבם אחותה:

פרק ג - משנה ג

היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה כו': זאת היא המשנה אשר
רמז אליה בפרק הקודם לזה (הלכה ג):

פרק ג - משנה ד

ר' שמעון פוטר מן החליצה ומן היבום אחר שנפלו לפני אחד אחר נעשו
צרות זו לזו ואין הלכה כר' שמעון.

פרק ג - משנה ה

שלשה אחים שנים נשואין שתי אחיות ואחד כו': מופנה הוא מי שאין לו
אשה וב"ה אומרים אין הקדושין אצלה גמורים עד שישאנה ותדחה
אחותה משום אחות אשה ומה שחייב שיחלוץ ויתן גט לפי שהיבמה אינה

מותרת לשאר בני אדם אלא בגט ובחליצה והחליצה לא תתיר קשר
הקדושין ואמנם יתיר הגט קשר הקדושין ולפיכך נותן גט וחולץ והנכון
יותר שיתן גט תחלה ואח"כ יחלוץ לפי שאמר בגט ובחליצה:

פרק ג - משנה ו

שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת אחד
מבעלי אחיות כו': זה מבואר היטב ואמנם הביא זאת המשנה ואף על פי
שהיא מבוארת לפי שהיא מוקדמת במשא ומתן ואחרונה בחבור ור"ל
באמרו נכרית בכל אלו המשניות הבאות בזה הענין נכרית שאין לה
קורבה עם האחרות:

פרק ג - משנה ז

שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת הנשוי
נכרית כו': זה מבואר גם כן:

שלשה אחים שנים מהם נשואין ב' אחיות כו': הטעם מפני שהיתה אחות
אשתו ונפלה לפניו ליבום ואשתו קיימת וכבר נתבאר שהיא אסורה
עולמית אבל צרתה ר"ל נכרית לא מצינו בה דין בגמי' ולא דבר לאחד מן
הגאונים והדין אצלי בה שהיא חולצת ולא מתייבמת לפי שאני מסופק
אם אסורה משום ערוה ותהיה צרתה פטורה מן החליצה ומן הייבום או
אסורה עליו מדרבנן שאמרו הואיל ונאסרה עליו שעה אחת נאסרה עליו
עולמית והיא כמו שנייה וצרת שנייה או חולצת או מתייבמת ולפיכך
תחלוץ להחמיר:

שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית גרש אחד
מבעלי אחיות כו': אמרו זו היא שאמרו ר"ל שזאת המשנה ג"כ נכללת
בזה העיקר:

פרק ג - משנה ח

וכולן שהיו בהן קדושין או גירושין בספק כו': אמרו וכולם ר"ל כל העריות שהיו להן קדושין או גירושין בספק צרות חולצות ולא מתייבמות וכל זמן שקדש אחיו אשה בספק ומת מתייבמת ממה נפשך ואם גירש אחיו אשה בספק ומת היא כמו כן חולצת ולא מתייבמת ומכללי ספק גירושין שיזרוק לה גט ספק קרוב לה ספק קרוב לו והוא שיהיו שניהם בחצר שאינה שלהן כמו שנבאר:

פרק ג - משנה ט

שלשה אחין נשואין שלש נכריות ומת אחד מהן ועשה בה השני מאמר ומת כו': טעם זה אינו ממה שנאמר יבמה יבא עליה עד שיהא איסור דאורייתא אבל הוא מדרבנן גזרה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות ואילו ייבם לשתייהן או חלץ לאחת מהן וייבם השניה יאמרו שזה ג"כ מותר בשתי יבמות הבאות מבית אחד. ואין הלכה כר"ש:

שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן כו': דין זאת המשנה נקדם אצל בעלי המשנה קודם הלכה השביעית מזה הפרק ואיחרה בחבור אע"פ שלא היה צריך אליה אחר כן:

פרק ג - משנה י

שנים שקידשו שתי נשים כו': טעם היותו כולל יחד אלו האסורין לפי שהן שוגגין ולפיכך יביאו קרבן על כל אחת מאלו העריות אע"פ שהעיקר אצלנו אין איסור חל על איסור סברתנו שיתחייב באיסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת ובאלו השלשה עקרים יתחייב קרבנות הרבה ועוד נבאר אלו העקרים כולם בפ"ג (הלכה ה) מכריתות וטעם היותם פסולות מן הכהונה לפי שנבעלו בעילת זנות (ולפי) [אפילו] שהן שוגגין נפסלו מן הכהונה אפילו היו ישראליות לפי שהעיקר אצלנו אשת ישראל שנאנסה אע"פ שהיא מותרת לבעלה פסולה מן הכהונה ואמרו בכאן אם היו כהנות נפסלו מן התרומה בארוהו אם היו כהנות נשואות לישראל נפסלו מן התרומה ר"ל שזאת הכהנת לא תאכל בתרומה לעולם ואפילו

פרק ד - משנה א

החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת כו': זה מבואר לפי שאם יהיה הולד של קיימא איגלאי מילתא שזאת החליצה אינה צריכה והיא כאילו לא היתה כלל:

פרק ד - משנה ב

הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת כו': העיקר אצלנו כל שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי אבל לדמיון הספק שיתחייב עליו אשם תלוי מחלוקת יתבאר בכריתות (פ"ד הלכה א) ואחר ידיעת אותם העקרים יתבאר שפסק הלכה הוא שאינו חייב כאן אשם תלוי וכל כיוצא בזה הספק:

פרק ד - משנה ג

שומרת יבם שנפלו לה נכסים כו': מה שאמרו ב"ה נכסים בחזקתם כונתם בנכסי צאן ברזל וכתובה היא מנה מאתים עם התוספת שהוסיף הבעל ונכסים הנכנסים ויוצאים הם נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל הם הנכסים שהכניסה לבעלה בנדוניא ומקבלם עליו בחוב כמו שיתבאר אחר

כן ונכסי מלוג הפחת והתוספת שלה. ומה שאמרו ב"ה בנכסי צאן ברזל בחזקתם לא ביארו בחזקת מי אם בחזקת הבעל או בחזקת האשה. ופסק ההלכה בנכסי צאן ברזל שיחלוקו ואפילו לדעת בית הלל:

פרק ד - משנה ד

כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר כו': אמרו כאשתו לכל דבר ר"ל שיכול לגרשה ולהחזירה תדיר כאשתו. ואמרו כתובתה על נכסי בעלה הראשון ענינו שיהיה קרקע בעלה עומד תחת שיעבוד כתובתה ואם אין לה כתובה מראשון יכתוב לה היבם כתובה על כל פנים והוא מנה בלבד:

פרק ד - משנה ה

פירוש

אין

פרק ד - משנה ו

ר"ל באמרו בחרש ובשוטה שמא יאמר המתנינו לזה החרש או לזה השוטה עד שיבריא או אין שומעין לו:

פרק ד - משנה ז

החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה כו': החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה כו': העיקר בזה כשחלץ אדם לאשת אחיו הרי הוא כאילו היתה אשתו וגרשה וכל החיובין שהם בקרובות אשה כשגרשה הם

בקרובות חלוצתו וכמו כן תאסר עליו צרת קרובת חלוצתו לפי שקרובת חלוצתו כערוה וכבר בארנו (פי"א הלכה א) שצרת ערוה אסורה:

פרק ד - משנה ח

החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה כו': אמרו כאן שנה רבי אחות גרושה מדברי תורה ולכך פטורה מן החליצה ומן היבום ואחות חלוצתו מד"ס ולכך חולצת ולא מתייבמת כמו שהעיקר אצלנו שניות חולצות ולא מתייבמות:

פרק ד - משנה ט

שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו': אמרו הגדול על העיקר הנקדם מצוה בגדול לייבם ובהיות היבמה זקוקה לגדול קידש הוא את אחותה והלכה כרבי יהודה בן בתירא:

פרק ד - משנה י

היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיש לה כו': אלו השלשה חדשים הם תשעים יום חוץ מיום שנתגרשה בו או מת בעלה וחוץ מיום שקבלה הקדושין ואין הלכה כרבי יהודה אלא כרבי יוסי:

פרק ד - משנה יא

ארבעה אחין נשואין ארבע נשים ומתו כו' : השיעור באמרו ארבעה אחים
וכונתו לארבעה עצה טובה קמ"ל שלא ישא אדם יותר מארבע נשים
והטעם לפי שא"א לו לאדם לעמוד בעונתן על היותר. ואמרו אם היה
חולץ חולץ לפסולה ר"ל לאותה שהיא פסולה לכהונה כדי שלא יפסול
הכשרה ויחזירנה חלוצה ותאסר לכהונה. ואמרו כאן שנה רבי לא ישפוך
אדם מי בורו ואחרים צריכים להם :

פרק ד - משנה יב

המחזיר גרושתו והנושא חלוצתו כו' : סברתו של ר"ע יש ממזר מחייבי
לאוין. ואין הלכה :

פרק ד - משנה יג

איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא כו' : שיעור דברי ר"ע כל שאר
בשר וכל שהוא בלא יבא לפי שעיקר דעתו כל שאין לו ביאה בקהל הולד
ממזר ואפילו הוא מחייבי לאוין והלכה כשמעון התימני אבל הבא על
הנדה אין הולד ממזר :

אשתו שמתה מותר באחותה כו' : אמרו כאן שנה רבי משנה שאינה
צריכה :

פרק ה - משנה א

רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט כו' : העקרים שצריך שיהיו מזומנים בלבד בזה הפרק מה שאגיד והוא שהיבמה לא יהיו גרושיה גמורים ואינה מותרת לאחרים אלא בחליצה ולא תשלם קנינה ותסתלק מדין יבמה ותחזור כא"א בעלמא אלא בבעילה והמאמר הוא נתינת הקדושין בפרוטה או בשוה פרוטה בלבד וקונה קצת קנין וכמו כן הגט ביבמה מגרש קצת גרושין וקשר הקדושין לא יתירנו אלא הגט ולפיכך מי שנתן גט ליבמתו צריך על כל פנים שיחלוץ לה ומיד יסתלק זיקת היבם ומי שעשה מאמר צריך על כל פנים ליתן גט לסלק ממנה קשר המאמר ויחלוץ אם ירצה להתירה לאחרים ויסלק זיקת היבום כמו שיתבאר וסברתו של ר"ג שבי יבמות ליבם אחד כשנתן גט לזו ואחר כך לזו או בעל שתיהן או קדש לזו ואח"כ לזו או חלץ לשתיהן מעשיו האחרונים בטלים וכאילו לא עשה כלום וכשנתן גט לזו וגט לזו חולץ לראשונה ומותר בקרובות שנייה לפי שהגט השני כאילו לא היה וכן אם קדש לשתיהן זו אחר זו חולץ לראשונה ונותן לה גט מחמת המאמר ומותר בקרובות שנייה וחכ"א כי גט אחר גט עושה רושם כלומר קצת מעשה ושהוא אסור בקרובות שנייה וכמו כן יש מאמר אחר מאמר ובעלת המאמר השני צריכה גט ואסור בקרובותיה והלכה כחכמים :

פרק ה - משנה ב

כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט כו' : אמרו כיצד ר"ל כיצד לא לאחר בעילה ולא לאחר חליצה כלום. ואלו המשניות כולם מבוארות ומפורשות כמו שקדמנו בעקרים. ואמרו נתן גט ובעל צריכה גט וחליצה אמנם צורך הגט מבואר לפי שהיא נקנית בבעילה וחזרה אשת איש וחייבנוה חליצה אף על פי שנבעלה מפני הגט שקדם לבעילה שאין אנו אומרים בעילה קונה קנין גמור ואין אחריה כלום אלא כשהיתה בעילה כשירה אבל זאת שהיא בעילה פסולה צריך אחריה חליצה. ואמרו אין אחר חליצה כלום יורה שלא יועיל המאמר בחליצתו ואמנם זהו דעת ר"ע דס"ל אין קדושין תופסין בחלוצתו לפי שכשנחלץ חזרה ערוה כמו שהיתה קודם מיתת אחיו ואין הלכה כר"ע :

פרק ה - משנה ג

(ראה משנה ב')

פרק ה - משנה ד

כיצד עשה מאמר בזו ומאמר בזו כו' : כל אלו המשניות כולם מבוארות על העקרים אשר הקדמנו וכבר בארנו כי באמרו אין אחר חליצה כלום הוא דעת ר"ע ואין הלכה כמותו וכמו כן אין הלכה כרבי נחמיה ואמנם משפט העקרים כך הוא כשנבעלה היבמה בתחילה או אחר מאמר שהיא בעילה כשרה ר"ל שיתן לה קדושין ואח"כ יבעול אותה הרי נשלם קנינה וכמו כן כשנחלצה נסתלק זיקת היבם ממנה ובעילה פסולה אינה קונה קנין גמור וא"א בלא גט לכל מי שקבלה קדושין ואז יגמרו גרושיה וכל יבמה שלא נבעלה בעילה כשרה צריכה חליצה וכבר נתבאר לך שחליצה פסולה תתיר היבמה לשוק והוא מה שאמר גט לזו וחלץ לזו אין אחר חליצה כלום וכשיהיו שני יבמים ושתי יבמות הבאות מבית אחד וחלץ אחד מהן לאחת מן היבמות חליצה פסולה הותרה אבל צרתה לא הותרה לשוק עד שיחלצו כל האחים לזו שנחלצה חליצה פסולה או תחלוץ זו הצרה לפי שהעיקר אצלנו חליצה מעולה בעינין למיפטר צרה וענין שלמותה כמו שזכר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחים כולם ומיד הותרה צרתה לשוק :

פרק ה - משנה ה

(ראה משנה ד')

פרק ה - משנה ו

פרק ו

פרק ו - משנה א

הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד כו' : היבמה אינה צריכה קדושין מן התורה לפי שאשה הקנו לו מן השמים וקדושי יבמה מדרבנן ולפיכך הבא על יבמתו באי זה צד שיהיה קנה קנין גמור והעראה הוא הכנסת העטרה ומפגיעת העטרה היא נקראת נשיקה עד הכנסת העטרה כולה אמנם הוא שמוש דרך אברים וגומר הוא הכנסת האבר כולו. ואמרו לא חלק בין ביאה לביאה ר"ל לא חלק הכתוב בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה והוא אמרו במשכב זכור משכבי אשה מגיד הכתוב ששתי משכבות יש באשה :

פרק ו - משנה ב

ובן הבא על אחת מכל העריות שבתורה כו' : אמרו וכן ר"ל כל הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה בין באונס בין ברצון בין בשוגג בין במזיד פסלה מן הכהונה בין שבא עליה כדרכה בין שלא כדרכה לפי שעשאה זונה אע"פ שהיא מותרת לבעלה אם היתה אנוסה והיא אשת ישראל לפי שהעיקר אצלנו אונס בישראל משרא שרי מ"מ נפסלה מן הכהונה וכמו כן בת ישראל לממזר ולנתין נעשית זונה וכמו כן אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט נעשית חללה אפילו באונס או בשגגה :

פרק ו - משנה ג

אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט כו': מן האירוסין לא יאכלו בתרומה לפי שהן משמרות לביאה פסולה ולפיכך לא יאכלו. ור"א ור"ש אומרים שתאכל עד שתבעל ואז תפסל ואם נתאלמנו או נתגרשו אלו הנשים הכהנות מן הנשואין פסולות לאכול בתרומה לפי שנתחללו בבעילה שנבעלו. על העיקר שלנו אין חלל אלא מאיסורי כהונה. מן האירוסין כשרות לאכול בתרומה לפי שלא נבעלו ולא נתחללו. ואין הלכה לא לא כר"א ולא כר"ש:

פרק ו - משנה ד

כהן גדול לא ישא אלמנה כו': כתוב בתורה והוא אשה בבתוליה יקח ואמרו חכמים פרט לבוגרת שכלו בתוליה ובוגרת נקראת הבתולה כשיהיה לה ששה חדשים אחר הבאת סימני נערות וסימני נערות הם שתביא שתי שערות אחר שנשלמו לה שתים עשרה שנה לפי שהבאת ב' שערות בתוך זמן משתים עשרה שנה אינם סימנים אבל הם שומא וג"כ כל זמן שלא תביא שתי שערות אפילו אחר השתים עשרה שנה היא קטנה עד שתשלים עשרים שנה כמו שיתבאר בזאת המסכתא ואין הלכה כר"א ור"ש:

לא ישא את מוכת עץ אירס את האלמנה ונתמנה להיות כ"ג יכנוס כו': זה כולו מבואר ומפורש:

פרק ו - משנה ה

כהן הדיוט לא ישא אילונית כו': אין הפרש בין כהן לישראל במצות פו"ר ולפיכך אינו מותר לישראל ולא לכהן ולא ללוי לישא את האילונית אא"כ יש לו אשה ובנים והאי דנקט כהן הדיוט לאשמועינן מחלוקת רבי יהודה שאינו מתיר לו בשום פנים ובעילת זנות היא שתבעל בעילה שהיא בכרת או במלקות דאורייתא או בעשה דאורייתא בין שתהיה באונס בין ברצון נעשית זונה כמו שנקדם בזה הפרק (הלכה ב) אבל ישראל כשבא על מי שאינה אשת איש ולא משאר עריות ולא מחייבי לאוין לא נעשית זונה

פרק ו - משנה ו

לא יבטל אדם מפריה ורביה כו' : נשא אשה ושהה עמה עשר שנים כו' : האיש מצווה על פריה ורביה כו' : ב"ש מביאים ראיה ממשה וב"ה סברי משה שנמנע מן האשה לפי שהנבואה שורה עליו תמיד ואין מביאים ממנו ראיה לאחרים אבל המצוה זכר ונקבה שבהם יתקיים המין ר"ל בזכרים ובנקבות והסבות המונעות ההריון הם רבות והם ידועות אצל הרופאים ואפשר שתהיה סבה זה מן האיש לבדו או מן האשה לבדה או משניהם יחד ולפיכך כשגרשה ישאנה אחר ואינה מותרת להנשא לשלישי לפי שכבר הוחזקה. וטעם עשר שנים אמרו מקץ עשר שנים לשבת אברם ומיד נתאמת לשרה שהיא עקרה ונתנה לו הגר וצריך שיהיו כל העשר שנים מתמידים בתשמיש כדי שיעלו לחשבון ולפיכך ימי חוליים או פרידת אחד מהם שהלכו בדרך אינם עולים מכלל העשר שנים וכשיהיה הענין כך מיד אינו מותר לו להשאר עמה ויוציא ויתן כתובה אם היא אומרת שהסבה ממנו שאינו יורה כחץ ואין פוטרו מלפרוע הכתובה אלא הודעתה שהוא יורה כחץ ולפיכך הוא יכול להחרים חרם סתם בשם מי שיודע שאני יורה כחץ ולא תודיע הדבר ואם הוא יטעון שהיא הפילה בתוך עשר שנים כדי שיעמוד עמה ותאמר היא שלא הפילה יוציא ויתן כתובה לפי שהיא אינה חשודה לאחזוקי נפשה בעקרה ואין הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה :

פרק

ז

פרק ז - משנה א

אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט כו' : אע"פ שהאישות היא בעבירה יהיו עבדי צאן ברזל כדין עבדיו שלקחם אחר שהוא חייב

פרק ז - משנה ב

בת ישראל שניסת לכהן והכניסה לו עבדים כו' : דברי רבי יוסי מפני חלקו של עובר ר"ל כשיניח המת בנים רבים מאשתו בת ישראל והניחה מעוברת הדין נותן שלא יאכלו עבדיה בתרומה לפי שהם ירושה מכל האחין ועובר במעי זרה זר הוא ובשביל חלק העובר לא יאכלו עבדיה בתרומה. והרחיקו חכמים זה ואמרו לו אם אתה אומר שחלקו של עובר פוסל ושהוא קונה כמו כן בת כהן לכהן כשהניח בנים והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה שהעיקר ילוד מאכיל [שאינו ילוד אינו מאכיל]. ויהיה שיעור קושייתם עליו כך מאחר שהעדת בנו על בת ישראל לכהן כך אתה צריך להעיד על בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת ואמנם סברת חכמים הוא כיון שיש לו בנים יאכלו עבדיה בתרומה אע"פ שהיא מעוברת והעיקר אצלנו אין קנין לעובר. והלכה כחכמים :

פרק ז - משנה ג

בת ישראל שניסת לכהן ומת כו' : דברי רבי יוסי מפני חלקו של עובר ר"ל כשיניח המת בנים רבים מאשתו בת ישראל והניחה מעוברת הדין נותן שלא יאכלו עבדיה בתרומה לפי שהם ירושה מכל האחין ועובר במעי זרה זר הוא ובשביל חלק העובר לא יאכלו עבדיה בתרומה. והרחיקו חכמים זה ואמרו לו אם אתה אומר שחלקו של עובר פוסל ושהוא קונה כמו כן בת כהן לכהן כשהניח בנים והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה שהעיקר ילוד מאכיל [שאינו ילוד אינו מאכיל]. ויהיה שיעור קושייתם עליו כך מאחר שהעדת בנו על בת ישראל לכהן כך אתה צריך להעיד על בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת ואמנם סברת חכמים הוא כיון שיש לו בנים יאכלו עבדיה בתרומה אע"פ שהיא מעוברת והעיקר אצלנו אין קנין לעובר. והלכה כחכמים :

פרק ז - משנה ד

העובר והיבם והאירוסין והחרש כו': פוסלין ולא מאכילין ענינו אם היתה בת ישראל מעוברת מכהן או שומרת יבם לכהן או מאורסת מכהן או בעלה כהן חרש או כהן בן תשע שנים ויום אחד לא תאכל בתרומה לפי שהם אינם קונין קנין גמור ואם היתה בת כהן מעוברת מישראל ושאר הענינים הנזכרים נפסלה מלאכול בתרומה לפי שהם קונים קצת קנין וכוון באמרו בן תשע שנים ויום אחד לפי שמעקרינו הוא בן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה וכבר באר בש"ס שאמרם בכאן בן תשע שנים ויום אחד פוסל אמנם זה בפסול כהונה כמו אם יהיה חלל בן ט' שנים ויום אחד ובא על הכהנת פסלה מלאכול בתרומה או תהיה גרושה וחלוצה ובא עליה בן תשע שנים ויום אחד שהיא ג"כ נתחללה ונפסלה לכהונה ואם נפל הספק אם הוא בן תשע שנים ויום אחד או פחות מבן תשע פוסל מן התרומה ומן הכהונה כמו שפירשנו אע"פ שהוא ספק וכמו כן אם כשבא על יבמתו ונפל הספק אם הוא בן תשע שנים ויום אחד קנה כמו שיתבאר או הוא פחות ואין ביאתו ביאה או אם חלץ האישה ליבמתו ונפל הספק אם הביא ב' שערות והחליצה גמורה או לא הדין בכל זה לחומר והוא מ"ש חולצת ולא מתייבמת וכשהיה שם אחד מאלו הענינים תדין בזה הדין. ואח"כ חזר למין ממניי הספק והוא אמרו נפל הבית עליו ועל בת אחיו שאין אנו יודעין מי מהם מת תחלה שאילו ידענו שבת אחיו מתה בתחלה היתה צרתה מותרת לאחיו כאשר הקדים לנו באמרו וכולן שמתו וכו' ואילו ידענו שהוא מת בתחלה היתה צרתה פטורה מן החליצה ומן היבום ומפני שנתחדש הספק חולצת ולא מתיבמת:

פרק ז - משנה ה

האונס והמפתה והשוטה לא פוסלין כו': אמרו פוסל משום ביאה כשבא על אשה עשאה זונה ופסלה מן הכהונה לפי שאינו ראוי לבוא בישראל ולכך בעילתו בעילת זנות ואין פוסל משום זרע כמו שאמר לפי שהעיקר אצלנו אין יחס לעבדים:

ממזר פוסל ומאכיל כיצד בת ישראל לכהן כו': זאת ההלכה על דעת מי שאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר והרבה בש"ס נושא ונותן בזה ופסקו עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש בין באונס בין ברצון:

פרק ז - משנה ו

כה"ג פעמים שהוא פוסל כיצד בת כהן לישראל כו' : ומן העקרים שלנו שכל זמן שיהיה לכהנת זרע מישראל בין שיהיו זכרים או נקבות לא תאכל בתרומה ולשון ספרא ובן אין לה אין לי אלא בנה בתה ובת בנה ובת בתה ובן בתה ובן בתה מניין ת"ל וזרע אין לה עיין עליה ר"ל תדין על הזרע וזרע זרע עד שיכלה. ועל זה הדמיון בעצמו אם היתה ישראלית לכהן כל זמן שיהיה לה ממנו זרע או זרע הזרע עד סוף כל הדורות תאכל בתרומה :

ח

פרק

פרק ח - משנה א

הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה כו' : הטעם בהיות הכהן ערל לא יאכל בתרומה וקדשים מה שנאמר בפסח תושב ושכיר לא יאכל בו ואמר בתרומה תושב כהן ושכיר לא יאכל וכמו שהערל אינו אוכל פסח לאמרו וכל ערל לא יאכל בו כמו כן לא יאכל הערל בתרומה וקדשים וכבר ידעת שפצוע דכא וכרות שפכה בעילתן בעילת זנות.

פרק ח - משנה ב

איזהו פצוע דכא כל שנפצעו הביצים שלו כו' : התשובה שאפשר להם להשיב בה לר"ש שיאמרו לו מה לעמון ומואב שכן נתפרש טעמן על דבר אשר לא קדמו אתכם האיש דרכו לקדם ולא האשה תאמר במצרי

ואדומי שלא תלה ריחוקם בשלשה דורות בדבר בעולם ואין הלכה כר"ש :

פרק ח - משנה ג

עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם כו' : ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות כו' : התשובה שאפשר להם להשיב בה לר"ש שיאמרו לו מה לעמון ומואב שכן נתפרש טעמן על דבר אשר לא קדמו אתכם האיש דרכו לקדם ולא האשה תאמר במצרי ואדומי שלא תלה ריחוקם בשלשה דורות בדבר בעולם ואין הלכה כר"ש :

פרק ח - משנה ד

אמר ר' יהושע שמעתי שהסריס חולץ כו' : הלכה כר"ע שאמר סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו וכמו כן לדעתו מייבמין לאשתו ואמנם א"ר עקיבא חולץ תשובה לרבי יהושע שלא דיבר אלא בחליצה. ומבואר הוא שסריס אדם אינו מייבם לפי שהוא אסור לבוא בקהל ורוצים לומר באמרם סריס חמה שלא ראה חמה מעולם אלא הוא סריס ר"ל משעת יציאתו לעולם יצא סריס ר"ל מבוטל מתשמיש :

פרק ח - משנה ה

הסריס לא חולץ ולא מיבם כו' : זה הסריס הוא סריס חמה כרבי עקיבא לפי שהוא דומיא דאילונית שאינו בידי אדם והיות בעילתה בעילת זנות אינו בשביל שהיא אילונית אלא בשביל שאינה בת יבוס ובעלוח אחין והיא אסורה עליהן :

פרק ח - משנה ו

סריס חמה כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה כו': דברי רבי יוסי ור"ש בכאן שאנדרוגינוס שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה יורה שהוא זכר אצלם. אח"כ חזר רבי יוסי מזאת הסברא בברייתא ואמר אנדרוגינוס בריה בפני עצמו ולא הכריעו בו אם זכר אם נקבה והלכה כרבי יוסי כפי מה שנתבאר דבריו בברייתא ולכך הדין הוא שאינו מאכיל בתרומה לפי שהוא ספק וספיקא דאיסורא לחומרא. ואחר שנתקיים אצלנו שסריס אדם חולץ וחולצין לאשתו אין הלכה כרבי יהודה והלכה כר"א באמרו חייבין עליו סקילה כזכר כששכב אותו משכב זכור אבל אם שכב אותו במקום נקבותו אין חייבין עליו סקילה כזכר:

ט

פרק

פרק ט - משנה א

יש מותרת לבעליהן ואסורות ליבמיהן כו': אמרו כשר וכשרה ר"ל כהן כשר וכהנת כשרה והנראה מזאת המשנה שכהנת כשרה אסורה לחלל וזה מאמר דחוי לפי שעיקר אצלנו לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין אלא מותר חלל בכהנת כשרה:

פרק ט - משנה ב

ואלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן כו': מה שחייב לומר כאן קידוש ולא אמר נשא לפי שאלו נשא תהיה חללה ואסורה אפילו לכהן הדיוט ותהיה אסורה לזה ולזה:

ואלו אסורות לאלו ולאלו כ"ג שנשא את האלמנה כו':

פרק ט - משנה ג

ר"ל באמרו בשניה אין לה כתובה עיקר כתובה והוא מנה לבעולה ומאתים לבתולה בין הכיר בה בין לא הכיר בה אבל תוספת יש לה ואפילו לא הכיר בה ולא מזונות ר"ל בשלותה ואכלה במזונותיה והיה בעלה במדינת הים כשיבא בעלה לא יחייבוהו לפרוע זה החוב כמו שיחייבוהו בנשואין גמורין בלא עבירה. ובלאות מה שנשתמש בבגדיה ובכליה עד שבלו ונאבדו כולם לא תוציאם ממנו ומה שאנו אומרים שאין לה בלאות בלאות של נכסי מלוג אבל של נכסי צאן ברזל יש לה וזה הדין אמנם הוא קנס לשניה על העבירה לפי שהדעת נוטה אחר שאין לה כתובה שלא יהיו לבעל חוקי הנשואין ולא יהנה מנכסי מלוג אבל מצד הקנס עשינו נכסי מלוג שלה כנכסי שאר הנשים והעיקר אצלנו בכל מי שיש לו נכסי מלוג מה שאמרו עיילא ליה גלימא פירא הוי ומכסי ביה עד דבלאי והיא הלכה פסוקה ולכך לא יתחייב הבעל בבלאות נכסי מלוג בשום צד ונשתנה בזה הענין דין השניה כדין זולתה וזה כולו בשאין בלאותיה קיימין כמו שפירשנו אבל כשבלאותיה קיימין אידי ואידי אית לה ר"ל בלאות של נכסי מלוג ושל נכסי צאן ברזל וענין שאמרו אין לה פירות שהיא לא תוציא מיד הבעל מה שאכל מן הפירות לא מנכסי מלוג ולא מנכסי צאן ברזל לפי שיעלה על הדעת אחר שהנשואין בעבירה שאין לו פירות והיא תוציאם ממנו. ובאמרו באלמנה לכ"ג וחברותיה יש להן כתובה וכן בלאות ומזונות ופירות ר"ל ושהיא תוציא ממנו פירות שאכל ותזון מנכסיו אחר מותו אבל בחייו אין לה מזונות לפי שיש לנו להכריח על הגירושין ואין לנו לסבב להם שום צד שיתקיימו יחד וזה כולו כשהכירו בהם אבל לא הכירו בהם אין להם לא כתובה ולא פירות ולא בלאות ולא מזונות אבל תוספת יש להם. מה שאמרו באלמנה לכ"ג וחברותיה כשלא הכיר בהם אין להם בלאות במה שנאבד ונפסד מנכסי צאן ברזל לפי שהם ברשות הבעל קיימו ולכך לא תוציאם ממנו אפילו נאבדו בעין אבל נכסי מלוג דברשות האשה כל מה שנאבד מן הבלאות חייב בהם וזה כולו בדליתנהו בעינייהו אבל איתנהו בעינייהו לבלאות אידי ואידי שקלא ואית לה וטעם שאין לשניה כתובה וחיבי לאוין מה"ת יש להן כתובה לפי שהללו דברי סופרים וצריכין חזוק והללו ד"ת ואין צריכין חזוק:

פרק ט - משנה ד

בת ישראל מאורסת לכהן מעוכרת מכהן כו' : כבר נתבאר שהעובר והיבם והארוסין פוסלין ולא מאכילין ואלו המשניות אמנם הם דעת ר"מ שאומר מעשר ראשון אסור לזרים אבל הנראה מן הש"ס שמעשר ראשון מותר לזרים ומ"ש ר"מ בכאן כי בת כהן לא תאכל בתרומה ולא במעשר ר"ל אין חולקין לה מעשר בבית הגרנות גזירה משום גרושה בת ישראל שהיא אסורה לאכול מעשר לדעת ר"מ אחר שנתגרשה מן הלוי וכשחלקה בבית הגרנות בעודה עם הלוי לא יודע לבני האדם שבשביל בעלה היא אוכלת אבל יחשבוה לוייה ולכך לא תחלוק אשה לדעת ר"מ בבית הגרנות כלל בין שתהיה לוייה או כהנת גזרה משום גרושה בת ישראל. ואמרו בכאן מאורסת כמו כן אפילו היתה נשואה בת לוי לכהן או בת כהן ללוי אין חולקין לה בבית הגרנות אבל אמר מאורסת לפי שאמר במה שקדם בבת ישראל לכהן מאורסת לכהן שהיא מאורסת דוקא לפי שאם היתה נשואה

פרק ט - משנה ה

בת ישראל שניסת לכהן תאכל בתרומה כו' : כל זמן שיהיה לישראלית זרע מכהן כפי מה שפרשתי בפ"ז (ה"ז) תאכל בתרומה וחזה ושוק וכן פירשו היא בתרומת הקדשים תאכל [*] (*כאן שגו המעתיקים והשתבשו הכתוב (ויקרא כ"ב) לקשרו עם כוונת הענין וראוי להשיב הפסוק על כנו למשנה הנמשכת לזו בבת כהן שנשאת לאיש זר וצ"ל שם ואינה חוזרת לחזה ושוק וכן פירשו היא בתרומת הקדשים לא תאכל וכו' שגם בחבורו תרומות פ"ו הלכה ו' ט' הביא שני לימודים ע"ש וצע"ג : [במורם מן הקדשים תאכל :

פרק ט - משנה ו

בת כהן שניסת לישראל לא תאכל בתרומה כו' : כתוב בתורה מלחם אביה תאכל ואמרו חכמים מלחם ולא כל לחם ובא בקבלה חוזרת היא לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק וכבר הודעתוך שמעשר ראשון מותר לזרים :

פרק י - משנה א

האשה שהלך בעלה למדינת הים כו': מן העקרים שהם אצלנו שכל מי שזנתה אשתו תחתיו אסורה עליו ועל מי שזנתה עמו לפי שנאמר בסוטה נטמאה נטמאה ב' פעמים ובא בקבלה טמאה לבעל וטמאה לבעל ולפיכך חייבנו בכאן תצא מזה ומזה אע"פ שהיא שוגגת לפי שהיא נעשית זונה. וחיוב הגט מן הראשון מבואר ואמנם מן השני גזרה שמא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט. ולא יתחייב אחד מהם בכתובה ולא תנאי כתובה לפי שהדין הכריח שניהם לגרשה ואין דינה כדין אשת כהן שנשבית שבעלה חייב בכתובתה. ואחזור למה שאמרו ולא בלאות ר"ל לא מה שנאבד ונפסד מנכסי צאן ברזל ולא מנכסי מלוג אין מוציאים מהם ואם היו הבלאות בעין היא תקחם בלא ספק שהעיקר אצלנו שהיא לא הפסידה בלאותיה הקיימין. ולא פירות שאין מוציאים מהם מה שהגיע אצלם מפירות נכסיה וכמו כן אין לה תוספת כתובתה. ואמרו הולד ממזר מזה ומזה ר"ל אם כשבא עליה הראשון שנית והיא תחת השני קודם שתקבל ממנו גט הולד ממזר והוא ממזר מדרבנן והולד משני ממזר מדאורייתא ולכך הולד מראשון אסור בממזרת ואסור בבת ישראל. ומן העקרים שבת לוי שזינתה לא נפסלה מן המעשר אבל נפסלה בכאן משום קנס. ואין הפרש בין נשאת ברשות ב"ד בין שלא ברשות ב"ד ואפילו העידו ב' עדים במיתתו ולא נאמר מאי הוה לה למיעבד אלא כל זמן שיבא בעלה הראשון תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה. ואין הלכה כרבי יוסי ולא כר"א ולא כר"ש:

פרק י - משנה ב

ניסת ע"פ ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן כו': זאת ההלכה דחוייה אבל היא חייבת קרבן מכל הצדדין לפי שהעיקר אשר הוא אצלנו בעושה בהוראת ב"ד שהוא פטור מן הקרבן יש לו תנאים רבים כמו שיתבאר בתחלת הוריות ובהתקבץ אלו התנאים יהיה העושה פטור ואלו התנאים אין

בכאן מהם גם אחד ולכך האשה ובעלה השני חייבין בקרבן לפי שהם שוגגין וזה הקרבן חטאת נקבה מן הצאן:

פרק י - משנה ג

האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים כו': ר"ל באמרו הראשון ואחרון אשר נולד לפני שמועה ולאחר שמועה וזה דעת ר"ע דסבר יש ממזר מחייבי לאוין שהיבמה איסור לאו בה הוא שנאמר לא תהיה אשת המת החוצה ואין הלכה כר"ע:

אמרו לה מת בנד ואח"כ מת בעליך כו': כל מה שאמר הולד הראשון ואחרון ממזר ר"ל שנולד לפני שמועה ולאחר שמועה כמו שזכרנו במה שקדם ומאמר ר"א אמיתי ובזה הפסיק ענין אחר והוא כשיכתוב אדם גט לאשתו ויבאר בו שהוא מגרש אותה ממנו והניחה אסורה על שאר בני"א כגון שיאמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם בלא ספק הגט הוא פסול והוא חספא בעלמא אבל היא אסורה לכהן בזה הגט ואינה מותרת להנשא עד שיכתוב לה גט כשר לפי שנאמר גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה:

פרק י - משנה ד

מי שהלכה אשתו למדינת הים כו': ידוע הוא שאין קדושין תופסין בעריות ונאמר בסוטה ושכב איש אותה ובא בקבלה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחרת אוסרתה וזה מן הדין כי האדם כשזינה עם קרובות אשתו לא תאסר עליו אשתו. ומאמר רבי יוסי צריך ביאור גדול שת"ק ביאר דבריו כפי מה ששמע רבי יוסי ממנו שאם היה יעקב וישמעאל נשואים לאה ורחל ויעקב בעל לאה והלך ישמעאל ולאה למד"ה ושמע יעקב שמתו שניהם ונשא יעקב לרחל אח"כ באו ישמעאל ולאה וידוע הוא שרחל אסורה על ישמעאל בעלה בלא ספק לפי שהיא צריכה גט מיעקב וכל הדרכים האלו בה כמו שנקדם אבל לאה מותרת ליעקב בעלה בין שהיתה לאה מאורסת ליעקב או נשואה לפי שאין שכיבת אחותה אוסרתה וחלק רבי יוסי על זה ואמר שאם תהיה לאה מאורסת ליעקב בלבד תיאסר עליו לפי שאפשר שתנאי היה לו בקידושין ולא נתקיים התנאי ונשואין גמורים היו נשואי אחותה רחל וצריכה רחל ממנו גט

ונפסלה לבעלה וכמו שפסל על ידי אחרים פסל ע"י עצמו אבל אם היתה לאה נשואה ליעקב ידוע הוא שאין קדושין תופסין באחותה ואינה צריכה רחל גט ולכך מותרת שתחזור לישמעאל בעלה ולא תיאסר עליו לפי שלא קבלה גט וכמו שלא פסל רחל על בעלה לא פסל אשתו והלכה כרבי יוסי במה שאסר חזרת הארוסה ליעקב בלבד:

פרק י - משנה ה

אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה כו': אמרו מתה מתה ר"ל אמרו לו מתה. ומן המבואר כשתהיה לאה אחות רחל מן האב בלבד ורחל אחות רבקה מן האם בלבד שהזיווג בלאה ורבקה מותר לפי שאין ביניהן קורבה כלל ועל זה הענין תתבאר ההלכה בקלות:

פרק י - משנה ו

בן תשע שנים ויום אחד הוא פוסל ע"י אחין כו': בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו כו': מן העקרים הוא שבן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה ויש לו גט ויש לו מאמר אבל אינו גט גמור ואינו מאמר גמור. ואמרו בכאן פוסל תחלה ר"ל במאמר לפי שאם נתן אחיו הגדול מאמר ביבמתו ואח"כ נתן הוא מאמר אינו פוסל על ידי אחיו הגדול אבל הוא כאילו לא נתן שום דבר אבל בביאה הוא פוסל לעולם בין בתחלה בין בסוף והעיקר אצלנו עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול וכבר ידעת מן הפרק החמישי דין מאמר אחר מאמר ועל זה תעשה היקש ואין הלכה כר"ש:

פרק י - משנה ז

ראו בסוף פירוש הרמב"ם למשנה הקודמת.

פרק י - משנה ח

בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו ואח"כ בא על צרתה כו' : כבר בארנו שמאמר גדול כביאת בן ט' שנים ויום אחד ומעקרנו ג"כ אשת קטן ואשת שוטה פטורות מן החליצה ומן הייבום ולפיכך נשא אשה ומת פטורה מן החליצה ומן הייבום :

פרק י - משנה ט

בן תשע שנים ויום א' שבא על יבמתו ומשהגדיל כו' : היות הראשונה חולצת ולא מתייבמת לפי שביאת בן תשע שנים כמאמר בגדול וכבר נקדם לך שאם נתן גדול מאמר ליבמתו ומת חולצת ולא מתייבמת ובן כ' שנה שלא הביא ב' שערות אם נראו בו סימני סריס הוא סריס חמה ואם לא נראו בו הרי הוא במדרגת קטן לכל המצות ודינו בענייני התשמיש כדין בן תשע שנים ויום אחד עד שיגיע לחמש ושלשים שנה וכשיהיה לו יותר על חמש ושלשים שנה ולא הביא שתי שערות הרי הוא סריס חמה אע"פ שלא נראו בו סימני סריס וסימני סריס הם כל שאין לו זקן ושערו לקוי ר"ל שערות ראשו דקים חלושים מאד ובשרו מחליק ואין מימי רגליו מעלין רתיחה ומטיל מים ואינו עושה כיפה ר"ל העדר קלוח השתן ושכבת זרעו דוהה ר"ל שמראיתו כהה ואין מימי רגליו מחמיצין ורוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל כשאר הבריאים וקולו דק עד שאינו ניכר בין קולו לקול הנשים. וכשיראו בו אחד מאלו הסימנים ונשלמו לו כ' שנה ולא הביא שתי שערות הרי הוא סריס חמה ובתנאי שלא יהיו בזקנו ב' שערות או יותר לפי שכשיהיו בזקנו אפילו שתי שערות לא יהיה סריס עד שיהיו בו הסימנים כולן [ויהיה בן עשרים שנה] או עד שיהיה בן ל"ה שנים ויום אחד ומכאן יתבאר לך ששתי שערות הנזכרות בכל מקום באיש ובאשה אינו ר"ל שיצמחו באי זה מקום שיהיו בגוף אלא מתנאי השערות שיצמחו למטה בגוף במקומות הידועים שהשער צומח בו ודע : זה :

פרק יא - משנה א

נושאים על האנוסה ועל המפותה כו': הדין בזאת ההלכה לפי מה שאגיד וזה כי האדם כשנחשד עם אשה על הצד שנקדם לנו בענין הנטען מן השפחה ונתאמת החשד עמה אין הדין נותן שיניחו לו לישא אשה מקרובות זאת האשה שנתברר עליו החשד עמה ר"ל באמרו הקרובות הם הקרובות שנאסרה הביאה עמהם אם היתה אשתו וכמו כן כשאנס אדם אשה או פתה אין לו רשות להנשא עם הקרובות המיוחדות באנוסתו ומפותתו שאינו מותר לו לבא עליהן וזאת המניעה מדרבנן והסבה שלא נחזיק בעוברי עבירה לפי שאם ישא קרובותיה יתגבר עליה ואם נשא קרובת אנוסתו או מפותתו שנטען עליה אין מוציאין אותה ממנו ואם מתה מפותתו או אנוסתו מותר לו לישא קרובותיה לפי שנסתלקה הסבה. ואמרו נושאים על האנוסה ר"ל אחר מותה ורבי יהודה מביא ראיה ממה שנאמר לא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה ואין הלכה כרבי יהודה:

פרק יא - משנה ב

הגיורת שנתגיירו בניה עמה כו': זה מבואר לפי שדיני הקורבה אינו נוהג בקורבת העובדי כוכבים ועבדים:

פרק יא - משנה ג

חמש נשים שנתערבו ולדותיהן הגדילו כו': עיקר זאת המשנה שיהיה לכל אחת מאלו הנשים בן ידוע ואחר כך הולידו חמשה בנים אחרים ונתערבו ומתו התערובות ונשארו החמשה הידועים דינם כמו שאגיד וזה כל זמן שיחלצו ארבעה לאחת מהם ישאנה החמישי והוא מותר ממה נפשך אם

היתה זאת אשת אחיו עליו ליבם אותה ואם היא אשת ממי שאינו אחיו
כבר חלץ לה אחי בעלה לפי שכבר חלץ כל אחד מדי וכל אחת מהן יחלוץ
לה די אחים תחלה ואחר ישאנה החמישי אחר השלמת חליצות הארבעה
ואחר יחזור זה שנשא ויהיה מכלל הארבעה שחולצין לשניה וייבם אותה
אחר מי שחלצו לראשונה ועל דרך זה עד שתהיינה החמש נשים אצל
החמשה אחים וזה לפי שיהיה כל אחד מן האחים מקיים מצות יבום וזה
מותר ואם חלצו כולם לכל אחת מהן אין צ"ל שהן הותרו להנשא
לאחרים:

פרק יא - משנה ד

האשה שנתערב ולדה בולד כלתה כו': אמרו הכשרים ר"ל הודאין ואמרו
אחד חולץ ואחד מיבם מבואר לפי שאם הוא זה שחלץ בן הכלה וחלץ
אשת אחיו הרי השני הוא בן הזקנה מותר לישא אשת בן אחיו אחר
החליצה ואם היה מי שחלץ בן הזקנה ואשת בן אחיו חלץ הרי לא הוסיף
לה החליצה כלום ואינה חליצה והשני שהוא בן הכלה ייבם אשת אחיו
והתנאי בכאן כמו כן להקדים החליצה:

פרק יא - משנה ה

כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה כו': אלו הדינים כולם בנויים על שלשה
עקרים. אחד מהם ספקא דאיסורא לחומרא. והשני המוציא מחברו עליו
הראיה. והשלישי הוא שלא נחייב לשום אדם בעונש מן העונשים מספק
ואמרו חולקין חלק אחד ר"ל חולקין בחלק האחד שלקחו מן הגורן לפי
שהם נותנים להם עכ"פ חלק אחד. וחומרי ישראל וחומרי כהנים
בקרבנות לפי שמנחת כהן נאמר בה לא תאכל באש תשרף ומנחת ישראל
נשרף ממנה הקומץ והשאר נאכל וכשהביא אחד מהם מנחה נקמצת
כמנחת ישראל וקמצה קרב בפני עצמו ושיריה נשרפים:

פרק יא - משנה ו

מי שלא שהתה אחר בעלה נ' חדשים כו': זה כולו מבואר על העיקר המפורסם שאשת אחיו מאמו אסורה לעולם ולפיכך חולץ ולא מיבם וכמו כן הם חולצים לה ולא מייבמים. ואמרו הוא או חולץ או מייבם ר"ל כשמת האח שאין בו ספק ובתנאי שאין לו אח ודאי זולת זה יחלוץ או ייבם אבל ממ"נ כשמת האחד מן האחים שהם מאחד מן האבות חולץ ואחד מן האחים שהם מן האב השני מייבם ובתנאי שתקדים החליצה כמו שבארנו כמה פעמים:

פרק יא - משנה ז

היה אחד ישראל ואחד כהן נושא אשה ראויה לכהן כו': אמרו אחד ישראל ואחד כהן ר"ל בעל ראשון ובעל שני. ואונן נקרא האדם שמת לו מי שיתחייב עליו אבילות כמו שבארנו בפסחים [פ"ח ה"ו] והתועלת בזה שאונן אסור באכילת קדשים ואינו רשאי שישרת בקרבן כמו שיתבאר בפרק אחרון מן הוריות [הלכה ה]. ואמרו אינו יורש אותם על העיקר שזכרנו המע"ה ולכל אחד מהן יורשים ודאים. ואמרו והן יורשים אותו בשלא הניח זרע לפי שירושתו לאביו ושניהם ספק אביו ולכך חולקים לפי שהוא ממון המוטל בספק והוא פטור על מכתו ועל קללתו של זה ושל זה כשהכה זה בזמן אחד וזה בזמן אחר אבל כשהכה שניהם ביחד או שקלל אותם בדבור אחד חייב. ואמרו נוטל חלק אחד בזמן שיהיו ג"כ האנשים שנפל בהם הספק אי זה מהם הוא אביו ממשמר אחד מבית אב אחד:

יב

פרק

פרק יב - משנה א

מצות חליצה בשלשה דיינין כו': הדיוטות אינן חכמים אלא שיודעין קריאת הלשון והחליצה מותרת בהן בשעת הדחק ואף על פי שמצות חליצה בשלשה על כל פנים צריך שישלים למנין חמשה לפרסומי מילתא ואין קפידא באותן השנים המשלימין למנין החמשה אם הם תלמידים או עמי הארץ. ואנפליא הוא צורת מנעל מפשתן ארוג. ואמרו מן הארכובה ולמעלה מן הארכובה ולמטה או למטה אבל אם נחתכה רגלו או נעקמה ויצאה ממקומה עד שאינו יכול לנעוץ עקבו בארץ כמו אלו שהולכין על אצבעות רגליהם והדומים להם אין החליצה מועלת לפי שהעיקר אצלנו צריך לתרוצי לכרעיה:

פרק יב - משנה ב

חלצה בסנדל שאין שלו או בסנדל של עץ כו': חלצה בלילה חליצתה כשרה ור"א פוסל בשמאל חליצתה פסולה ור' אליעזר מכשיר כו': בשל עץ ע"מ שיהיה מחופה עור וזה כולו בדיעבד אבל לכתחילה אינו מותר ואין הלכה כת"ק באמרו חלצה בלילה חליצתה כשרה ולא כר"א בהיותו מכשיר

פרק יב - משנה ג

חלצה ורקקה אבל לא קראה חליצתה כשירה כו': הלכה כרבי עקיבא:

פרק יב - משנה ד

החרש שנחלץ והחרשת שחלצה כו': אמרו שנחלץ ולא אמר חלץ לפי שהוא חרש ואינו שלם בדעת כדי שיתיחס לו המעשה. ודין חליצה פסולה הנזכרת בכל זה הפרק שא"א בה יבום אחר כך ואינה מותרת לאחרים אלא אחר חליצה שניה כהלכתה. וזאת המשנה לרבי מאיר אבל דעת

חכמים חליצת קטן אינה כלום ואינה פוסלת והלכה כחכמים:

פרק יב - משנה ה

חלצה בשנים או בשלשה ונמצא אחד מהן קרוב כו': היה זה המעשה בבית האסורים והיה כמו כן ר"ע בבית האסורים והיו שם עדים העידו בראיית החליצה. ופסק ההלכה שאי אפשר מבלתי שלשה דיינים לפי מה שנקדם ואז תהיה חליצה כשרה.

פרק יב - משנה ו

מצות חליצה בא הוא ויבמתו לב"ד כו': פירוש עצה ההוגנת לו שאם היה הוא קטן בשנים והיא זקנה או הוא זקן והיא קטנה יועצין לו שיחלוץ ולא ייבם ואם היתה הוגנת לו מצד שנותם יועצים לו שייבם יותר משיחלוץ. והלכה כרבי יהודה:

יג

פרק

פרק יג - משנה א

ב"ש אומרים אין ממאנין אלא ארוסות כו': שיעורו או תמאן ותנשא ר"ל כשממאנת לא תתארס עד שתגדיל או תמאן ותנשא מיד ובאה הוי"ו במקום או אבל שתמאן ותתארס והיא קטנה אין מתירין אותה ב"ש לפי שא"א לה המיאון פעם שניה לפי שסברתם אין ממאנים אלא ארוסות

פרק יג - משנה ב

איזו היא קטנה שצריכה למאן כו' : ענין אמרו אינה צריכה למאן שהיא אינה צריכה למאן בפני ב' אלא שתלך ותעשה רצונה. וזאת שאינה יודעת לשמור היא שתהיה בת שש שנים או פחות ויש לנו לבדוק אותה לפי אומד דעתה ופתיותה אחר השש שנים עד תשלום עשר שנים אבל לאחר העשר שנים הרי היא צריכה למאן אפילו היא סכלה ביותר. והלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס ואין הלכה כר"א אלא שהעיקר אצלנו נושא קטנה הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה במיאון בלא גט. וממה שאתה צריך לידע שהבת ממאנת עד שתביא שתי שערות לאחר י"ב שנה ויום אחד לפי שקודם הזמן הזה היא שומא או עד שיודע שהיא איילונית זה הוא כשלא בא עליה בעלה אחר שתיים עשרה שנה אבל אם נבעלה לאחר שתיים עשרה שנה אינה יכולה למאן ואע"פ שלא מצינו שתי שערות לפי שנוכל לומר שמא נשרו לפי שכבר נקנית בקדושין דאורייתא רצה לומר הביאה כמו שיתבאר בקדושין [פ"א ה"א]:

פרק יג - משנה ג

ר"א בן יעקב אומר כל עכבה שהיא מן האיש כו' : ר"ל ר"א אומר במאמרו כשעכב האיש והוציאה בגט הרי היא כאשתו ואסור בקרובותיה וכשמיאנה ולא היה לאיש שום עכבה הרי זו כאילו אינה אשתו ומותר בקרובותיה וכבר באר זה על דרך הדמיון:

פרק יג - משנה ד

הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה כו' : ר"ל ר"א אומר במאמרו כשעכב האיש והוציאה בגט הרי היא כאשתו ואסור בקרובותיה

וכשמיאנה ולא היה לאיש שום עכבה הרי זו כאילו אינה אשתו ומותר
בקרובותיה וכבר באר זה על דרך הדמיון:

פרק יג - משנה ה

הרמב"ם לא פירש משנה זו.

פרק יג - משנה ו

המגרש את האשה והחזירה מותרת לייבם כו': אמרו החזירה אסורה
ליבם ר"ל כשהחזירה כשהיא קטנה ומת ועדיין היא קטנה לפי שגרופיה
גרושין גמורין והחזרתה אינה גמורה אבל אם החזירה והיא גדולה או
היא קטנה וגדלה אצלו ואח"כ מת מותרת לייבם. ואין הלכה כרבי
אליעזר:

פרק יג - משנה ז

שני אחין נשואין לשתי אחיות קטנות כו': והלכה כרבי אליעזר:

פרק יג - משנה ח

מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות ומת כו': העקרים אשר נבנו עליהם
אלו המשניות הם כשאדם יש לו נשים רבות ונשאו כל אחת מהן נשואין
גמורין ביאת אחת מהן או חליצתה פוטרת צרותיה ואם היתה כל אחת
מהן נשואות נשואין שאינן גמורין וחסרון נשואיהן שוה בכולן כגון

שתהיה כל אחת מהן קטנה או כל אחת מהן חרשת ביאת אחת מהן פוטרת צרתה שהחליצה א"א לפי שחרשת לא תחלוץ ואמרו וכן שתי חרשות ר"ל ששתי חרשות ביאת אחת מהן פוטרת צרתה והוא ענין מאמרם מאי וכן אביאה ואם היתה אחת מהן קטנה ואחת חרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה לחלוק צדדי גרעון הנשואין ואם היו לו לאדם נשים מהן בנשואין גמורין ומהן בנשואין שאין גמורין ביאת הנשואה נשואין גמורין או חליצתה פוטרת צרותיהן וביאת מי שאין נשואיה נשואין גמורין או חליצתה אינה פוטרת צרתה שנשואיה נשואין גמורין אבל תפטור למי שנשואיה נשואין שאינן גמורין שהיא כמותה כמו שבארנו ומן הדמיון שאמרנו נתבאר לך שקטנה וחרשת אין נשואיהן נשואין גמורין:

פרק יג - משנה ט

מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות ומת כו': ביאת הקטנה פוסלת לביאת החרשת לפי שהיא ראויה לאחר זמן:

פרק יג - משנה י

פקחת וחרשת בא יבם על הפקחת כו': מבואר הוא שביאת הפקחת קונה יותר לפי שנישואיה יותר גמורין מביאת החרשת:

פרק יג - משנה יא

גדולה וקטנה בא יבם על הגדולה כו': והלכה כרבי אליעזר:

פרק יג - משנה יב

יבם קטן שבא על יבמה קטנה כו': זה שאמרנו כופין אותו שיחלוץ לה דוקא כשגרשה בגט אבל אם לא כתב לה גט הרשות בידו שיבעיל ויתנהג כמנהג האנשים עם נשותיהם או יכתוב גט ויחלוץ ואם אמרה נבעלתי והוא אומר לא בעלתי אין חוששין לדבריו ואינה צריכה חליצה:

פרק יג - משנה יג

הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כו': כל מקום שאמרו כופין ר"ל ותטול כתובתה ומן העקרים האמתיים שתסמוך עליהם שכותבין אגרת מרד על היבמה ואם מרדה ותבעה חליצה תצא בלא כתובה הלכה למעשה בכל בתי דיני ישראל ועל זה העיקר צריך לדון בכל העניינים הנופלות בין היבם והיבמה ועכ"פ כופין אותו כשמרדה. ואמרו בכאן מבקשין אמנם הוא בשביל שתטול כתובתה אם רצה בזה מוטב ואם אינו רוצה כופין אותו לחלוץ ותצא בלא כתובה כמו שבארנו וזה אמת ותסמוך עליו:

יד

פרק

פרק יד - משנה א

חרש שנשא פקחת ופקח שנשא חרשת כו': אמרו נשתטה לא יוציא ואפילו היא יודעת לשמור גיטה וטעם זה לפי שהיא בקלות דעתה תפקיר עצמה לזנות ולכך לא יגרשנה ואל תפשע באלו המשניות כולם בעיקר שהקדמתי לך והוא כשהנשואין גמורין והגרשושין אינן גמורין מפני כך אינו מקיים אלא הדין הוא שלא יוציא עולמית:

א"ר יוחנן בן נורי מפני מה האשה שנתחרשה כו': רבי יוחנן בן נורי אין הפרש אצלו בין אשה שנתחרשה לאיש שנתחרש ולא יוציא ולכך שאל

בתמיהה ע"ז ההפרש שעשו חכמים בין איש לאשה ואמרו טעם בזה. ואין
הלכה כרבי יוחנן בן נורי:

פרק יד - משנה ב

העיד ר' יוחנן בן גודגדא על החרשת כו': 22 (שם) ר"ל אף נושא פקחת
ונתחרשה כיוצא בה לפי שכמו שנשואי הפקחת נשואין גמורין כך
כשנשואי האב את בתו החרשת נשואין גמורין ואע"פ שהיא חרשת לפי
שהיא בדעת אביה נתקדשה ולא בדעתה וכמו שזו יוצאה בגט כך זו
יוצאה בגט וזה אמת:

פרק יד - משנה ג

שני אחין חרשין נשואין לשתי אחיות חרשות כו': העקרים אשר יתבארו
בהם טעם אלו המשניות הנקדמות כלם שלשה עקרים. האחד מהם
שהחרש והחרשת מיבמים ולא תולצים. והשני שהחרש כשכנס אינו
מוציא לעולם לפי שהנשואין גמורין לפי שהוא ראוי ליבם כמו שאמרנו
וגרושיו גרועין מפני שהוא חרש וכבר ידעת שהחרש והחרשת נשואיהן
גרועין וגרושי החרש כמו כן גרועין. והעיקר הג' כי האדם כשיש לו אשה
ויש בנשואיה חסרון כגון שתהיה חרשת ונפלה אחותה לפניו לייבום הדין
נותן בזה שתאסר עליו אשתו ויבמתו לפי שהן ב' אחיות שנשתתפו בקנינו
אחר שאין נשואי אשתו גמורין שאילו היו נשואין גמורין תהיה אחותה
יוצאה משום אחות אשה ולפיכך מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו
בחליצה ואם החליצה נמנעת ממנו כגון שיהיה חרש תהיה אשת אחיו
אסורה לעולם:

פרק יד - משנה ד

טו

פרק

פרק טו - משנה א

האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים כו' : כשתהיה מלחמה בעולם
ניחוש שמא הוכה וכשראתה שנפל גוזרת עליו המיתה ואפשר שיתרפא
מן המכה וכמו כן כשיש בינו לבינה קטטה ומריבה מפני שנאתה בו גוזרת
עליו המיתה ואע"פ שיש בו תקנה שהוא חי ולכך אינה נאמנת ואין הלכה
כרבי יהודה :

פרק טו - משנה ב

ב"ה אומרים לא שמענו אלא בבאה מן הקציר כו' : זה מבואר לפי שהוא
נתן לה רשות כשתנשא תטול כתובתה לפי שמתנאי הכתובה כשתנשא
לאחר תטלי מה שכתוב ליכי :

פרק טו - משנה ג

ב"ש אומרים תנשא ותטול כתובתה כו' : זה מבואר לפי שהוא נתן לה
רשות כשתנשא תטול כתובתה לפי שמתנאי הכתובה כשתנשא לאחר
תטלי מה שכתוב ליכי :

פרק טו - משנה ד

הכל נאמנין להעידה חוץ מחמותה כו': ואין הלכה כר"מ:

פרק טו - משנה ה

אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת כו': ואין הלכה כר"מ:

פרק טו - משנה ו

האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים כו': והלכה כרבי טרפון:

פרק טו - משנה ז

קידש אחת מחמש נשים ואין יודע אי זו קידש כו': והלכה כרבי עקיבא:

גזל אחד מחמשה ואין יודע כו': במשנה הראשונה לפי שאנו יודעין שיש לה בן ומשום כך היא אסורה ליבם לכך לא נאמין אותה כשהיא אומרת מת בני ואח"כ מת בעלי כדי שתהיה מותרת ליבם לפי שהאיש שהוא ברור אצלנו שהיא אסורה עליו באיזה ענין שיהיה לא נאמין אותה שנסתלק האיסור בדיבורה ולכך חוששין לדבריה כמו שנוכר ובמשנה השניה לפי שאין אנו יודעין לה בן ויצתה מכאן והיא מותרת ליבם הרי היא נאמנת כשאומרת הרי אני בחזקתי הראשונה ומותרת ליבם ותתיבם וכשאומרת ניתן לי בן ומת בחיי בעלי הפה שאסר הוא הפה שהתיר אבל אם אמרה הבן שנולד לי מת לאחר מיתת בעלי אינה נאמנת לפי שהיא רוצה לפטור עצמה מן החליצה ומן הייבום במה שאומרת ואנו ידענו

אותה בזמן שאם ימות בעלה תהיה זקוקה לייבום לפיכך מדרך האיסור
חוששין לדבריה כמו שזכרנו:

פרק טו - משנה ח

האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים כו': במשנה הראשונה לפי שאנו יודעין שיש לה בן ומשום כך היא אסורה ליבם לכך לא נאמין אותה כשהיא אומרת מת בני ואח"כ מת בעלי כדי שתהיה מותרת ליבם לפי שהאיש שהוא ברור אצלנו שהיא אסורה עליו באיזה ענין שיהיה לא נאמין אותה שנסתלק האיסור בדיבורה ולכך חוששין לדבריה כמו שזכר ובמשנה השניה לפי שאין אנו יודעין לה בן ויצתה מכאן והיא מותרת ליבם הרי היא נאמנת כשאומרת הרי אני בחזקתי הראשונה ומותרת ליבם ותתיבם.

וכשאומרת ניתן לי בן ומת בחיי בעלי הפה שאסר הוא הפה שהתיר אבל אם אמרה הבן שנולד לי מת לאחר מיתת בעלי אינה נאמנת לפי שהיא רוצה לפטור עצמה מן החליצה ומן הייבום במה שאומרת ואנו ידענו אותה בזמן שאם ימות בעלה תהיה זקוקה לייבום לפיכך מדרך האיסור חוששין לדבריה כמו שזכרנו:

פרק טו - משנה ט

הרמב"ם פירש משנה זו בחצי השני של פירושו למשנה הקודמת.

פרק טו - משנה י

ניתן לי יבם במדינת הים אמרה מת בעלי כו': זה כולו מבואר ממה שהקדמנו והוא הולך על העיקר הידוע שהפה שאסר הוא הפה שהתיר:

פרק טז - משנה א

האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים כו' : וכמו כן אינה חולצת לעולם עד שיודע לה בודאי שצרתה לא ילדה וטעם זה לפי שהחליצה פסולה לכהן כמו שנתבאר במה שנקדם בזאת המסכת [פ"ז ה"א] וכשנחלצה ונפסלה לכהונה ואח"כ (ידוע) [יודע] לנו שצרתה ילדה נמצאת שזו החליצה אינה צריכה ולא תפסל לכהונה ואנחנו נצטרך לפרסם להודיע שזאת החליצה לא היתה צריכה ושהיא מותרת לכהונה ולכך לא תחלוץ עד שיתבאר הדבר אם היא צריכה חליצה אם לא ואמרו אינה חוששת ר"ל אינה חוששת שמא נולד לה יבם ור"ל באמרו מליאה שהיתה מעוברת. ואין הלכה כרבי יהושע:

פרק טז - משנה ב

ב' יבמות זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי בו' : כבר הקדמנו בפ' שלפני זה [ה"ג] הכל נאמנים להעידה חוץ מחמותה ויבמתה ולכך כשאמרה יבמתה מת בעלי אינה נאמנת על יבמתה שיש לנו לומר שמא לא מת אבל רוצה שתנשא יבמתה והיא זקוקה ליבום מפני שתאסר על בעלה ואע"פ שהיא עצמה כמו כן אסורה על בעלה אם תנשא עם כל זה ניחוש שמא סברה ואמרה תמות נפשי עם פלשתים ורוצה בקלקול עצמה מפני קלקול יבמתה ולכך אסורה מפני בעלה של זו ר"ל מפני יבמה שאין עדות במיתתו אלא יבמתה והיא אינה נאמנת וזו אסורה מפני בעלה של זו שהיא יבמה ואם יש עדים לאחת מהן שמת בעלה יבמתה מותרת לפי שיש לנו עדים שהעידו במיתת היבם והיא עצמה נאמנת לומר מת בעלי כמו שנקדם לנו וזאת שהעידה במיתת בעלה אסורה לפי שיבמתה בלבד היא שהעידה במיתת יבמה ואינה נאמנת. ואמרו מתייבמת ר"ל שתאמר זאת מת בעלי ויש להם יבמים אחרים הרי אלו מתייבמות בלי ספק לפי שאין שם מקום חשש ואם מתו היבמים אסורות להנשא לשאר ב"א. ואין

פרק טז - משנה ג

אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם כו' : פרצוף צורה. וכשנשאר המת שלשה ימים לא יעידו על צורת פניו לפי שמשתנה ודומה לאחר. ואמרו חיה אוכלת ממנו כשאוכלת אבר שאם נחתך לא ימות אדם ממנו אבל אם ראה אותה אוכלת מוחו או בשר לבו מעיד שהוא מת ור' יהודה מפריש הענינים כמו שתראה ונפקא לן מהפרש הענינים פעם להקל פעם להחמיר לפי דברי חכמים. ומים שיש להם סוף בור או מערה של מים כשאדם עומד עליו אפשר לו לאדם לראות כל סביביו ומים שאין להם סוף מים שא"א לו לאדם לראות כל סביביו ולר"מ אין הפרש ביניהם וחכ"א מים שאין להם סוף אשתו אסורה שיש לנו לומר שמא יצא ממקום שאין אנו רואים אותו ומים שיש להם סוף אם שהה שם שיעור שא"א לו לאדם לחיות (בשעה זו) [בשיעור זה] בתוך המים אשתו מותרת. ור"מ חולק על זה והביא ראיה מאדם אחד שנפל לבור גדול ועלה לאחר שלשה ימים והוא מים שיש להם סוף ועמד שם שיעור גדול וחכמים אומרים אין מביאים ראיה ממעשה נסים. ודין מים שאין להם סוף אשתו אסורה כמו שבארנו אבל אם נשאת לא תצא והלכה כחכמים בכל הדברים וכמו שזכר רבי יוסי כמו כן:

פרק טז - משנה ד

נפל למים בין שיש להן סוף בין שאין להם סוף כו' : פרצוף צורה. וכשנשאר המת שלשה ימים לא יעידו על צורת פניו לפי שמשתנה ודומה לאחר. ואמרו חיה אוכלת ממנו כשאוכלת אבר שאם נחתך לא ימות אדם ממנו אבל אם ראה אותה אוכלת מוחו או בשר לבו מעיד שהוא מת ור' יהודה מפריש הענינים כמו שתראה ונפקא לן מהפרש הענינים פעם להקל פעם להחמיר לפי דברי חכמים. ומים שיש להם סוף בור או מערה של מים כשאדם עומד עליו אפשר לו לאדם לראות כל סביביו ומים שאין להם סוף מים שא"א לו לאדם לראות כל סביביו ולר"מ אין הפרש ביניהם וחכ"א מים שאין להם סוף אשתו אסורה שיש לנו לומר שמא יצא ממקום שאין אנו רואים אותו ומים שיש להם סוף אם שהה שם שיעור שא"א לו לאדם לחיות (בשעה זו) [בשיעור זה] בתוך המים אשתו

מותרת. ור"מ חולק על זה והביא ראיה מאדם אחד שנפל לבור גדול ועלה לאחר שלשה ימים והוא מים שיש להם סוף ועמד שם שיעור גדול וחכמים אומרים אין מביאים ראיה ממעשה נסים. ודין מים שאין להם סוף אשתו אסורה כמו שבארנו אבל אם נשאת לא תצא והלכה כחכמים בכל הדברים וכמו שזכר רבי יוסי כמו כן:

פרק טז - משנה ה

אפילו שמע מן הנשים אומרות מת איש פלוני דיו כו': נאמנים דברי התינוקות אצל רבי יהודה בשני תנאים. האחד שיאמרו הרי באנו מלספוד ומלקבור פלוני. והב' שישמע אותם מסיחים בקצת עניני ההספד שיאמרו כך וכך ספדנים היו שם והיה שם פלוני ועשה פלוני כך ואמר פלוני כך וכך וכל כיוצא בזה ונאמן העובד כוכבים כשאמר מת פלוני אם הוא מסיח לפי תומו. והלכה כרבי יהודה ור' יהודה בן בבא:

פרק טז - משנה ו

מעידין לאור הנר ולאור הלבנה כו': בת קול הוא אשר באר במעשה באחד ומעשה בצלמון:

פרק טז - משנה ז

א"ר עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעבר השנה כו': אמרו שהמדינה הזאת משובשת בגייסות הוא התנצלות שלא יכול להגיע שיגיד העדות אצלם וא"ל מסיבת שיבוש הדרכים לרבוי הגייסות לא הייתי יכול להגיע להם אבל הגד להם בשמי זה העדות. ואין הלכה לא כר"א ולא כרבי יהושע ולא כר"ע אלא הדין אצלנו משיאים ע"פ אשה וע"פ קרובים חוץ מן הנשים המנויות ועד מפי עד מפי אשה מפי עבד מפי שפחה כשר לעדות אשה. וזאת הפונדקית היתה עובדת כוכבים ומסיחה לפי תומה ולכך

אמרו לא תהא כהנת כפונדקית שאנו מקבלים עדותה לפי מה שבארנו
שהעובד כוכבים המסיח לפי תומו כשר :

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת יבמות